

Exkurze do okolí Hlinska pod Hostýnem a Holešova

Field trip to the vicinity of Hlinsko pod Hostýnem and Holešov

MICHAL HRONEŠ

Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky, Šlechtitelů 27,
CZ-783 71 Olomouc-Holice; e-mail: michal.hrones@upol.cz

Abstract: A field trip to the area between Hlinsko pod Hostýnem, Prusinovice and Holešov took place on 20 May 2016. The trip started in the village of Hlinsko pod Hostýnem and continued via Dubina Nature Monument and the now defunct Kruhy u Tučap Nature Reserve to the northern vicinity of the town of Holešov. In total, 161 vascular plant species were recorded. Endangered species *Myosotis discolor*, *Ornithogalum pyrenaicum* and *Orobanche elatior* were among the most notable finds.

Keywords: Carpathian floristic element, floristic data, thermophytic flora

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Danihelka et al. 2012, Holec et al. 2012

Čtvrtá botanická exkurze Moravskoslezské pobočky ČBS roku 2016 se konala v pátek 20. května pod vedením olomouckých botaniků M. Hroneše a B. Trávníčka. Zajímavé nálezy hub prezentoval J. Lederer. Cílem byly lokality teplomilné flóry v prostoru mezi Hlinskem pod Hostýnem, Prusinovicemi a Holešovem, a to zejména přírodní památka Dubina a zaniklá rezervace Kruhy u Tučap. Celkem bylo nalezeno a demonstrováno úctyhodných 161 druhů cévnatých rostlin a 14 druhů hub.

Navštívené území leží na rozhraní termofytika a mezofytika, přesněji fytochorionů 21a Hanácká pahorkatina a 76a Moravská brána vlastní. Na východě ohraničuje území masiv Hostýnských vrchů. Převažují zde zejména rozsáhlá pole a kulturní lesy. Vliv termofytika se projevuje zastoupením většího množství teplomilných druhů. Z oblasti mezi Holešovem a Prusinovicemi je mimo jiné udáván oman mečolistý (*Inula ensifolia*), hvězdnice chlumní (*Aster amellus*), pipla osmahlá (*Nonea pulla*), hlaváč žlutavý (*Scabiosa ochroleuca*) nebo třešeň křovitá (*Prunus fruticosa*; Zavřel 1953, Pospíšil 1962). Naprostá většina těchto druhů se však především kvůli intenzifikaci zemědělství a celkové změně hospodaření v tomto území nedochovala. Blízkost Hostýnských vrchů se projevuje relativně vysokým zastoupením karpatských prvků, roste zde např. hvězdnatec zubatý (*Hacquetia epipactis*), árón východní (*Arum cylindraceum*) a zapalice žluťuchovitá (*Isopyrum thalictroides*). Velmi významný je také výskyt submediteránního snědku pyrenejského kulatoplodého (*Ornithogalum pyrenaicum* subsp. *sphaerocarpum*), který zde má izolovanou arelu v rámci severního okraje svého areálu (Svačina & Hanáková 2012). Dalším taxonem, který na Holešovsku dosahuje své severní areálové hranice, je kostival hlíznatý úzkolistý (*Symphytum tuberosum* subsp. *angustifolium*; Koblířová et al. 2016).

Obr. 1. Dubohabřina v PP Dubina si zachovává své původní druhové složení. – Obr. 2. Kriticky ohrožená záraza vyšší (*Orobanche elatior*) u Dobrotic. – Foto M. Hroneš

Naši exkurzi jsme zahájili v lesním lůmku u silnice z Hlinska pod Hostýnem do Prusinovic. V podrostu zde rostla pomněnka řídkokvětá (*Myosotis sparsiflora*), árón východní a jarmanka větší (*Astrantia major*). V blízké přírodní památce Dubina jsme ověřili poměrně početnou populaci rozkvétajícího snědku pyrenejského kulatoplodého. Památka byla původně vyhlášena především kvůli výskytu třešně křovité, která zde ale pravděpodobně již vyhynula. Připomínku jejího výskytu jsme našli na východním okraji rezervace, kde se nachází několik keřů třešně prostřední (*Prunus xeminens*), tedy křížence třešně křovité s višní (*Prunus cerasus*). Z dalších zde nalezených druhů lze jmenovat opět árón východní a také lilii zlatohlavou (*Lilium martagon*).

Na severních svazích pod lesem Hrádek u Prusinovic na nás čekalo překvapení v podobě pravděpodobně dříve neznámé lokality pomněnky různobarvé (*Myosotis discolor*). Poblíž jsme našli také několik rostlin plicníku měkkého (*Pulmonaria mollis*). Samotný les Hrádek je pestrou mozaikou různých vegetačních lesních typů. Lze zde nalézt jak poměrně zachovalé dubohabřiny a pramenišní olšiny, tak i kulturní smrčiny. V podrostu se vyskytuje řada zajímavějších druhů, např. rožec hajní (*Cerastium lucorum*), hvězdátek zubatý, pitulník žlutý (*Galeobdolon luteum*) a zapalice žluťuchovitá.

Naši další významnější zastávkou byla zrušená rezervace Kruhy u Tučap. V tomto území jihovýchodně od Prusinovic se ještě na konci 50. let 20. století vyskytovala řada ohrožených teplomilných druhů rostlin vázaných na suché trávníky a teplomilné dubohabřiny. Kvůli značné expanzi akátu však byla rezervace na konci 80. let zrušena. V současné době zde převládá akátina a fragmenty místy ruderalizovaných širokolis-

tých suchých trávníků jsou soustředěny především ve východní části bývalé rezervace. Ze vzácnějších druhů zde masově roste plicník měkký, kostival hlíznatý úzkolistý, orlíček obecný (*Aquilegia vulgaris*) a vzácně také modřenec chocholatý (*Muscari comosum*) a prasetník plamatý (*Hypochaeris maculata*). V nejzápadnější části lokality je u polní cesty dochován drobný fragment teplomilného lesního lemu se smldníkem jelením (*Peucedanum cervaria*), rozrazilem ožankovým (*Veronica teucrium*) a hlaváčem žlutavým.

V polích mezi Kruhy a Želkovským dvorem jsme našli několik zajímavějších plevelů, mimo jiné bračku rolní (*Sherardia arvensis*), lničku drobnoplodou (*Camelina microcarpa*) a bohaté porosty zemědělského lékařského (*Fumaria officinalis*). Na suchém okraji jedné z polních cest nás překvapil výskyt piply osmahlé. Nejzajímavější lokalita nás nakonec čekala na závěr celé exkurze. Na suché stráni na západním okraji Dobrotic jsme objevili několik rostlin zárazy vyšší (*Orobancha elatior*). S největší pravděpodobností se opět jedná o novou lokalitu. Z dalších vzácných druhů jsme našli diviznu jižní rakouskou (*Verbascum chaixii* subsp. *austriacum*), čilimník nízký (*Chamaecytisus supinus*), prvosenku jarní (*Primula veris*) a další. Z lokality nás předčasně vyhnal začínající silný déšť, a tak tento výčet zcela jistě není úplný. Naše exkurze na Holešovsko ukázala, že i v nehostinné kulturní krajině severovýchodní Hané se vyskytují zajímavé druhy rostlin a při troše štěstí se zde dají učinit i velmi zajímavé objevy.

Použité zdroje

- Danihelka J., Chrtek J. Jr. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – Preslia 84: 647–811.
- Holec J., Bielich A. & Beran M. (2012): Přehled hub střední Evropy. – Academia, Praha.
- Kobřlová L., Hroneš M., Koutecký P., Štech M. & Trávníček B. (2016): *Symphytum tuberosum* complex in central Europe: cytogeography, morphology, ecology and taxonomy. – Preslia 88: 77–112.
- Pospíšil V. (1962): Jak pronikaly termofyty do nitra severozápadních Karpat. – Časopis Moravského Musea Brno, Vědy přírodní 47: 69–103.
- Svačina T. & Hanáková P. (2012): Rozšíření a ekologie kriticky ohroženého snědku pyrenejského kulatoplodého (*Ornithogalum pyrenaicum* L. subsp. *sphaerocarpum* /Kerner/ Hegi) v Hostýnských vrších. – Acta Carpathica Occidentalis 3: 21–43.
- Zavřel H. (1953): Přírodní rezervace Kruhy u Tučap. – Ochrana Přírody 8: 112–113.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavili M. Hroneš a J. Lederer)

Seznam lokalit:

1. Hlinsko pod Hostýnem (distr. Kroměříž): louky a lesy V od PP Dubina, cca 260 m n. m., (49°22'33"N, 17°37'00"E – 49°22'33"N, 17°36'27"E)
2. Prusinovice (distr. Kroměříž): PP Dubina, dubohabřina, cca 270 m n. m. (49°22'35"N, 17°36'24"E)
3. Prusinovice (distr. Kroměříž): opuštěný sad na Z okraji PP Dubina, cca 270 m n. m. (49°22'34"N, 17°36'21"E)

4. Prusinovice (distr. Kroměříž): příkopy u silnice Prusinovice – Hlinsko pod Hostýnem, cca 260 m n. m. (49°22'30"N, 17°36'01"E)
5. Prusinovice (distr. Kroměříž): louky na S okraji lesa Hrádek, JV od Prusinovic, cca 280 m n. m. (49°22'20"N, 17°35'55"E)
6. Prusinovice (distr. Kroměříž): les Hrádek JV od Prusinovic, cca 300 m n. m. (49°22'08"N, 17°36'01"E)
7. Jankovice (distr. Kroměříž): křovinatá stráň nad usedlostí Lipina, cca 305 m n. m. (49°21'56"N, 17°36'11"E)
8. Prusinovice (distr. Kroměříž): bývalá rezervace Kruhy u Tučap, cca 310 m n. m. (49°21'52"N, 17°35'52"E)
9. Tučapy (distr. Kroměříž): pole a polní cesty mezi Kruhy u Tučap a osadou Želkov, cca 300–320 m n. m. (49°21'50"N, 17°35'36"E – 49°21'06"N, 17°35'31"E)
10. Dobrotice (distr. Kroměříž): louky u osady Želkov, cca 285 m n. m. (49°20'56"N, 17°35'25"E)
11. Dobrotice (distr. Kroměříž): xerothermní stráň na Z okraji obce, cca 260 m n. m. (49°20'37"N, 17°35'56"E)

houby:

Agrocybe praecox: 1, 6; *Amylostereum areolatum*: 6;

Bolbitius vitellinus: 1;

Coprinellus domesticus: 6;

Hymenochaete rubiginosa: 2;

Fomes fomentarius: 6; *Fomitopsis pinicola*: 6;

Ganoderma applanatum: 6;

Polyporus brumalis: 2;

Stereum hirsutum: 6;

Taphrina deformans: 3; *Taphrina pruni*: 7;

Volvariella speciosa: 10.

cévnaté rostliny:

Acer campestre: 2; *Ajuga reptans*: 2; *Allium oleraceum*: 8; *Allium scorodoprasum*: 8; *Alopecurus pratensis*: 5; *Anemone nemorosa*: 2, 6; *Anthoxanthum odoratum*: 5; *Anthriscus sylvestris*: 1; *Aquilegia vulgaris* (C3): 8; *Armoracia rusticana*: 4; *Arrhenatherum elatius*: 5; *Arum cylindraceum* (C4a): 1, 2, 6, 8; *Asarum europaeum*: 2, 6; *Asperula cynanchica*: 8; *Astragalus cicer*: 11; *Astragalus glycyphyllos*: 7; *Astrantia major*: 1, 2, 6; *Avenula pubescens*: 3, 5;

Betonica officinalis: 8, 11; *Brachypodium pinnatum*: 8, 11; *Brachypodium sylvaticum*: 6; *Bromus erectus*: 8, 10; *Bromus sterilis*: 2;

Caltha palustris: 6; *Camelina microcarpa* subsp. *microcarpa*: 9; *Carex digitata*: 6; *Carex flacca*: 8, 10, 11; *Carex hirta*: 1; *Carex montana*: 8; *Carex muricata*: 2; *Carex pilosa*: 2; *Carex remota*: 6; *Carex sylvatica*: 6; *Carex tomentosa*: 8, 11; *Carlina vulgaris*: 8; *Carpinus betulus*: 2; *Carum carvi*: 1; *Centaurea scabiosa*: 7; *Cerastium arvense*: 8; *Cerastium glomeratum*: 5; *Cerastium holosteoides* subsp. *vulgare*: 1; *Cerastium lucorum* (C4a): 6; *Chaerophyllum bulbosum*: 1; *Chamaecytisus supinus* (C4a): 11; *Chenopodium ficifolium*: 4; *Chrysosplenium alternifolium*: 6; *Circaea lutetiana*: 6; *Cirsium canum*: 7; *Colchicum autumnale*: 8; *Consolida regalis*: 9; *Convallaria majalis*: 2, 6; *Corydalis cava*: 8;

Dactylis polygama: 6; *Daphne mezereum*: 2, 6; *Descurainia sophia*: 9;

Echinops sphaerocephalus: 8; *Epilobium hirsutum*: 1; *Eryngium campestre*: 9; *Euonymus europaeus*: 2; *Euphorbia amygdaloides* (C4a): 6; *Euphorbia cyparissias*: 7, 8; *Euphorbia esula*: 8; *Falcaria vulgaris*: 8; *Festuca gigantea*: 6; *Festuca rupicola*: 8; *Ficaria verna*: 2, 6; *Filipendula vulgaris*: 8, 11; *Fragaria moschata*: 1, 5, 10; *Fragaria viridis*: 10; *Fumaria officinalis*: 9; *Gagea lutea*: 8; *Galeobdolon luteum*: 6; *Galeobdolon montanum*: 1, 6; *Galium odoratum*: 2, 6; *Galium intermedium*: 6; *Galium verum*: 8; *Genista tinctoria*: 8; *Geranium dissectum*: 4; *Geranium pusillum*: 4; *Geranium pyrenaicum*: 1; *Hacquetia epipactis* (C4a): 6; *Holcus mollis*: 8; *Hypericum maculatum*: 3; *Hypochaeris maculata* (C3): 8; *Impatiens noli-tangere*: 6; *Impatiens parviflora*: 6; *Isopyrum thalictroides* (C4a): 6; *Juncus inflexus*: 9; *Lamium amplexicaule*: 4; *Leontodon hispidus*: 5; *Leucanthemum ircutianum*: 1, 3, 5; *Lilium martagon* (C4a): 2, 6, 8; *Lychnis flos-cuculi*: 7; *Melica nutans*: 6; *Mercurialis perennis*: 6; *Milium effusum*: 6; *Moehringia trinervia*: 6; *Muscari comosum* (C3): 8; *Myosotis arvensis*: 1; *Myosotis discolor* (C2): 5; *Myosotis ramosissima*: 1, 5; *Myosotis sparsiflora* (C4a): 1; *Myosotis sylvatica*: 1; *Myosoton aquaticum*: 1; *Nonea pulla* (C4a): 9; *Ononis spinosa*: 8, 11; *Ornithogalum pyrenaicum* subsp. *sphaerocarpum* (C1): 2; *Orobanche elatior* (C1): 11; *Paris quadrifolia*: 6; *Petasites albus*: 6; *Peucedanum cervaria* (C4a): 8; *Phacelia tanacetifolia*: 9; *Plantago media*: 5, 10; *Poa nemoralis*: 6; *Polygala comosa*: 7; *Polygonatum multiflorum*: 2; *Potentilla anserina*: 7; *Primula elatior*: 6; *Primula veris* subsp. *veris* (C4a): 8, 11; *Prunus xeminens*: 2; *Pulmonaria mollis* (C3): 5, 8, 9; *Pulmonaria obscura*: 2, 6; *Ranunculus cassubicus*: 6; *Ranunculus lanuginosus*: 6; *Ranunculus polyanthemos*: 7, 8; *Salvia pratensis*: 8, 10, 11; *Salvia verticillata*: 11; *Sanguisorba officinalis*: 8; *Sanicula europaea*: 6; *Scabiosa ochroleuca*: 8; *Scirpus sylvaticus*: 9; *Scrophularia nodosa*: 6; *Selinum carvifolia*: 5, 8; *Sherardia arvensis*: 8; *Sisymbrium officinale*: 8; *Sisymbrium strictissimum*: 9; *Stachys alpina* (C3): 8; *Stachys recta*: 8, 11; *Stachys sylvatica*: 6; *Stellaria holostea*: 2; *Symphytum tuberosum* subsp. *angustifolium*: 8; *Symphytum officinale*: 1; *Taraxacum laticordatum*: 1; *Tragopogon orientalis*: 5; *Trifolium medium*: 5; *Trifolium montanum*: 8; *Trisetum flavescens*: 5; *Ulmus glabra*: 2; *Valeriana officinalis*: 1, 3; *Verbascum chaixii* subsp. *austriacum* (C4a): 11; *Veronica arvensis*: 1; *Veronica beccabunga*: 6; *Veronica chamaedrys*: 7; *Veronica serpyllifolia*: 5; *Veronica teucrium* (C4a): 8, 11; *Veronica vindobonensis*: 7, 8; *Vicia villosa*: 9; *Vincetoxicum hirundinaria*: 8; *Viola canina*: 8; *Viola hirta*: 3, 7, 11; *Viola reichenbachiana*: 2, 6.